

В автомобільній аварії юний музикант Сергій втрачає не тільки батьків, сестричку, але й слух. Він мусить навчитися по-новому спілкуватися з ровесниками в інтернаті, подолати зневіру і відчай, аби важка втрата не вбила в ньому повністю бажання жити. А також – вирватися зі злочинного кола і врятувати названу сестру від лиха...

© Андрій Бачинський, текст, 2015
© Видавництво Старого Лева, 2015
© Андрій Бочко, дизайн обкладинки, 2015

Усі права застережено

ISBN 978-617-679-167-6

Зморений полудневою спекою, Сергій куняв на задньому сидінні татового «Ланоса». Тато барабанив пальцями по керму, мама по телефону сперечалася з подругою, а шестирічна Іринка, молодша Сергієва сестра, вовтузилася й корчила усім смішні гримаси.

– Ну скільки можна чекати? – нервував тато. – Вже десять хвилин стоїмо на переїзді! Де той поїзд?!

Раптом авто струсонуло. Сергій розплющив очі – й побачив поїзд. Але той чомусь не їхав повз шлагбаум, а мчав просто на їхню машину! З-під його коліс на всі боки розліталися іскри. Натужний рев гудка і пронизливий скрегіт гальм паралізували хлопця.

Він сіпнувся, намагаючись затулитися від залізного страховидла, і... впав на землю.

Уже рік Сергія мучив цей сон, не даючи забути той літній день, який назавжди змінив його життя...

Розділ 1

УСЕ МИНАЄ, А МУЗИКА – ВІЧНА?

Батьки Сергія Петрини були музикантами. Мама викладала в музичній школі по класу скрипки, а тато грав на кларнеті у симфонічному оркестрі філармонії. Коли Сергієві виповнилося шість років, батьки мало не посварилися через те, який музичний інструмент має опанувати їхній малий.

– Невже ти не розумієш?! – обурювався тато. – Кларнет – це суто чоловічий інструмент. З ним Сергійко точно не пропаде. У будь-який оркестр сяде. А як ще саксофон освоїть, то ціни йому не буде! Будь-яку халтуру відіграє!

– Оце ти дуже влучно сказав – халтуру! – відбивалася мама. – Скрипка – королева музики, найблагородніший інструмент! Наш син зможе стати справжнім музикантом, а ти хочеш опустити його до рівня вуличного лабуха!

– Ма-а-ам! Тату-у-у! Я не хочу на музику! Я хочу на карате! – намагався втрутитися в дорослу розмову Сергійко, проте його думки та бажання ніхто до уваги не брав.

Врешті-решт, аби припинити даремні суперечки, батьки зупинили свій вибір на фортепіано. Малого в цьому тішило одне – не доведеться тягати з собою до школи футляр з інструментом, лише ноти.

Спершу Сергійко дуже соромився і приховував від однолітків те, що вчиться в музичній школі. Час до часу ще впрошував батьків віддати його на карате, відмовлявся ходити в музичну, плакав, але тато з мамою рішуче постановили собі виростити з сина нового Ріхтера.

Тож Сергійко терпів. Потім звик. А через чотири роки переміг в обласному конкурсі юних піаністів. І здобув право взяти участь у престижному міжнародному конкурсі, який повинен відбутися у червні в Польщі. Про талановитого учня навіть показали сюжет у вечірніх теленовинах. І наступні два дні Сергій почувався в школі зіркою. Учні з інших класів на перервах заздрісно перешіптувалися за спиною:

– Це той Петрина з п'ятого, якого вчора по теліку показували. Він якийсь там крутий конкурс виграв, тепер по всьому світу їздити буде, тіпа з гастролями!

– Та ну! А з виду вроді ніякий – вухатий і кирпатий... Блін, от везе ж таким!

– А з ким він тусується? Треба на ютубі глянути, може, він уже звезда...

Хтозна, може, Сергійко й переміг би в тому польському конкурсі, може, й дійсно став би зіркою на музичному небосхилі, якби не його любов до футболу. Хлопець вдався статурою в батька – невисокий і худенький. Навіть куйовдив догори русявого чуба, щоб здаватися хоч на кілька сантиметрів вищим. Але все одно на уроках фізкультури завжди стояв у кінці шеренги, серед

найменших. Зате був дуже спритним і, граючи у футбол, міг легко «обмотати» будь-кого зі суперників.

Під час одного з матчів на шкільному стадіоні Сергія грубо штовхнули. Він невдало впав і вивихнув руку. Поїхали в поліклініку. Травматолог вправив вивих, наклав фіксуючу пов'язку, але попередив, що наступні кілька тижнів руці потрібен абсолютний спокій. А до конкурсу залишилося тільки десять днів...

Мама плакала, Сергійко також: не так від болю, як з відчаю. Сестра Іринка ридала за компанію. Тато, повернувшись з роботи, побачив зарюмсаних домашніх і почав їх заспокоювати.

– Чого мокроту розвели? Теж мені горе – вивихнув руку. Подумаєш! Та в нього ще стільки конкурсів попереду! От я на свій перший конкурс взагалі в шістнадцять років потрапив, і нічого!

– Але я цілий рік щовечора, як проклята, по дві години додатково займалася з ним! – не втрималася мама.

– І все даремно!

Тато пригорнув знервовану маму і промовив заспокійливо:

– Ну, нема лихого, щоб на добре не вийшло. Не поїде Сергійко до Польщі зараз, то поїде наступного року. Краще підготується, і тоді неодмінно переможе.

Втре носа всім. А цього літа чкурнемо на море! Що ж я, даремно купував машину? Все, вирішено! Першого липня – в Одесу!

– Уррра! На море!!! – вмить ожила Іринка і від радості застрибала на дивані.

Сергійко теж втішився, бо давно вже мріяв побувати на справжньому морі.

Коли діти позасинали, батьки ще довго радилися на кухні.

– І що ти оце вигадав? Яке море? За які гроші? – бідкалася мама, встигаючи водночас мити посуд і готувати щось на сніданок. – Усі наші заощадження з'їв «Ланос».

Тато сидів на табуретці, заклавши ногу за ногу, й намагався її переконати.

– Ну то й що? Замість винаймати будинок чи кімнату біля моря, зупинимося в наметовому містечку на узбережжі. Ніч у наметі, їжа на вогні в казані. Жодних благ цивілізації! Ні телевізора, ні комп'ютера. Тільки море, сонце, пісок, зірки і чайки. Краса! Романтика!

– Угу, романтика! Це ж не ти готуватимеш їжу... І баняки теж не ти, а я митиму, ось цими самими руками, яким ще, до речі, на скрипці грати потім!

– Не хвилюйся, сонце моє! Баняки ми з Сергійком візьмемо на себе, – сказав тато і обійняв маму.

Першого липня о п'ятій ранку тато завантажив у багажник валізи, чотиримісний намет, спальні мішки, посуд і двотижневий запас продуктів. Відтак заніс на руках у салон авто сонних дітей. Мама взяла на коліна пакет з харчами на дорогу, і новенький сріблястий «Ланос» вирушив у путь...

Три години мчали без зупинок. Сонце вже височіло понад деревами, у відчинений люк дмухав свіжий вітерець. Але перед залізничним переїздом мандрівників зупинив опущений шлагбаум, і їм довелося чекати, поки проїде поїзд. Через п'ять хвилин Іринка вже вовтузилася і пхинькала:

– Мені сонце заважає! Гаряче! Мені нудно! Ну коли ми вже приїдемо на море?!

– Потерпи, от поїзд проїде – і рушимо далі. Тоді стане легше, – умовляв її тато, водночас картаючи себе: – Треба було купувати машину з кондиціонером! Пошкодував грошей – тепер паримось, як у душогубці.

Він нервово барабанив пальцями по керму, а мама, щоб відволіктися, теревенила з подругою по телефону. Сергійко ж, зморений полудневою спекою, куняв на задньому сидінні.

Позаду «Ланоса» вже утворилася чимала черга машин, у хвості якої стояла велика зелена фура. Її водій, мабуть, спізнювався кудись. Він сердився і щосили сигналив у клаксон, ніби це могло пришвидшити прибуття поїзда. Врешті не витримав – розігнав вантажівку і повз чергу, порушуючи усі правила, помчав до шлагбаума. Коли до переїзду залишалось кільканадцять метрів, з-за повороту з'явився поїзд. Водій вантажівки різко загальмував. Авто зі скреготом зупинилося, але габаритний причіп перехилило й понесло праворуч. Двадцятитонна машина з розгону врізалася в задній бампер сріблястого «Ланоса» і, наче іграшку, викинула його на колію. А назустріч йому на повній швидкості мчав поїзд...

Розділ 2

ЛІКАРНЯ

Сергійко прокинувся від дивного шуму у вухах. «Напевне, то морські хвилі», – подумав і розплющив очі. Спробував підвестися, але побачив, що руки й ноги в нього забинтовані й прикуті до якихось підвісних механізмів. Поряд стояла шафа з екраном, на якому світився зелений пульсуючий промінь. У прилад було увімкнено кабель, від якого, наче щупальця, до Сергійкового тіла тягнулися тонкі дротики. Хлопець зрозумів, що він у лікарні. Поки згадував, як опинився тут, двері прочинилися, і на порозі з'явилася жінка в білому халаті. Безшумно підійшла до ліжка і почала говорити. Точніше, Сергійкові тільки здалося, що та говорить, бо губи її рухалися, але голосу не було чути. Жінка нахилилася до Сергійка і знову почала рухати губами. Дарма – ані звуку. Сергійко хотів попросити її говорити голосніше, але відчув, що не може вимовити ані слова. Наче стиснуло чимось рот чи горло.

Жінка помітила, що хлопець напружується, ніби його щось душить. Натиснула якусь кнопку на стіні,

і вже за хвилину в палаті навколо Сергійка метушилися лікарі. Один перевіряв температуру і серцебиття, інший світив по-черзі то в одне, то в інше око... Кожен щось запитував Сергійка, проте він їх не чув. І сказати хоч щось у відповідь теж не міг. Лише хитав головою з боку в бік, нічого не розуміючи.

За якийсь час лікарі вийшли. Залишилася тільки медсестра, щоб поставити Сергійкові крапельницю. Незабаром він заснув.

У кімнаті з табличкою «Ординаторська» відбувалася нарада. На стіні висів екран з рентгенівськими знімками. Найстарший з присутніх, сивочолий лікар, довго розглядав знімки, потім зняв окуляри, заклав руки за спину і невесело промовив:

– Ну що ж, колеги. Ситуація складна. Очевидно, крім численних переломів кінцівок і струсу мозку, у хлопця є ще й пошкодження слухового та мовного центрів.

– То, ви вважаєте, професоре, – озвався інший лікар, – що ця глухонімота не тимчасова, не наслідок психологічного шоку?

– Навряд чи. Малий ще не знає, що з ним сталося і що з усієї сім'ї вцілів тільки він. Під час зіткнення машини з поїздом рівень шуму міг досягати 140 децибел. Від такого органи слуху в дітей взагалі руйнуються.

– То це назавжди?

– Можливо. Але мозок здатен відновлювати втрачені функції. Не будемо забігати вперед. Зосередимося на загальному одужанні пацієнта. До речі, Оксано Василівно, що там з родичами, опікунами?

З-за столу підвелася лікар-психотерапевт, висока статна жінка з короткою сивою зачіскою. В її голосі звучала розгубленість:

– Нічого доброго. Загинули всі, крім Сергія. Близьких родичів немає. А двоюрідний дядько по маминій лінії відмовився від опікунства. Після одужання хлопця доведеться відправити в спецінтернат...

Про Сергійкову трагедію в лікарні знали всі. Співчували, вболівали. Коли після наради лікар-психотерапевт вийшла з ординаторської, до неї одразу ж підійшла одна із санітарок і запитала приглушеним голосом:

– Ну що там, Оксаночко Василівно, чути? Що ж оце з тим сиротинчиком буде?

– Та не відомо ще, Петрівно, не відомо, – розвела руками лікар. – Шкода малого, але в нього пошкоджено щось там у мозку.

– Ой горе, ой горе, – скрушно захитала головою санітарка. – Бідачка нещасний. Але хтозна – мо' й на краще. Не буде тих усіх гадостів чути, що зараз і в телевізорі, і кругом тільки й балакають. Мій меншенький онучок оце бува такого чи то зі школи, чи то з вулиці понаносить, що й язик не повернеться повторить. Сім год йому минуло, а таке виговорює – хай Бог боронить! Оце ж звідкись вони то все чують та й повторюють. То вже й сама часом замислююсь – краще б воно глухоніме було, чи що, чим отаке плело тим своїм язичком. Тьху!

– Та годі вам, Петрівно, – зупинила санітарку Оксана Василівна. – Малий іще ваш онук, не розуміє тих лайливих слів. Якщо вдома батьки між собою мирно й культурно розмовляють, то й дитина не зіпсується. З часом зрозуміє, і все стане на місце. Не хвилюйтеся.

А от Сергійка нашого дуже шкода. З нього ще ж і музикант міг бути неабиякий. А тепер?

– Ой так-так... – гірко промовила санітарка і почвала у напівтемряву коридору.

Сергійко поволі одужував. Але голос та слух так і не відновилися. Щодня хлопця відвідувала лікар-психотерапевт. Писала йому записки, в яких розповідала про аварію і про те, що родичі, начебто, теж у важкому стані, але лежать в інших палатах. Обіцяла, що коли хлопець зможе ходити, то обов'язково їх побачить.

Через місяць, опираючись на милиці і руки лікаря, Сергійко вперше пройшовся від ліжка до мийника. Того ж дня Оксана Василівна сіла на краєчок ліжка біля Сергійка і важко зітхнула. Настав час розповісти страшну правду...

Хлопець уже навчився трохи читати по губах, та все ж лікарка взяла аркуш і написала на ньому кілька слів: «Сергію, будь мужнім. Твої батьки і сестра не вижили після аварії. Мені дуже шкода. Вибач».

Хлопець знову і знову перечитував записку. Хотілося кричати з розпачу й образи, але паралізовані зв'язки не спромоглися витиснути ані найслабшого звуку...

Ще через два місяці Сергійко Петрина одужав остаточно. До рідного міста він так і не повернувся. Ніхто з далеких родичів не зголосився й не захотів забрати його до себе. У школі про учня, який улітку разом із сім'єю розбився на машині, згадували не довго. Дитяча пам'ять така коротка...

Наприкінці вересня хлопця перевели до школи-інтернату для глухих дітей.

Розділ 3

НОВА ДОМІВКА

Сергія привезли зранку, коли всі вихованці інтернату були на заняттях. Після огляду лікаря-терапевта хлопця відвели в кімнату, яка відтепер мала надовго стати його домівкою. У кімнаті було чотири ліжка, стільці, тумбочки, шафа для одягу, телевізор і червоно-коричневий килим на підлозі. На перший погляд, могло здатися, що тут живуть звичайні діти, якби не одна деталь: на кожному предметі був приклеєний аркуш паперу, а на ньому написана його назва. Напевне, глухим так легше запам'ятовувати слова та їх написання.

Старший вихователь, яку звали Наталя Іванівна, допомогла Сергієві розкласти речі, а потім повела знайомитися з інтернатом. Розповіла, що на території є навчальний, адміністративний і спальні корпуси з чотиримісними кімнатами, туалетами, душовими та загальними кімнатами відпочинку. Ці корпуси були окремо для дівчат і для хлопців. Потім Наталя Іванівна провела Сергія до улюбленого місця усіх вихованців інтернату – їдальні та спортзалу. На порозі їм зустрівся невисокий огрядний чоловік середнього віку.

– О, хто це тут у нас? – запитав він. – Новенький?
– Це Сергій, – відповіла Наталя Іванівна. – Він не чує і не говорить, ще й не дуже вміло читає по губах.

– Ну нічого, це ми виправимо, – бадьоро промовив чоловік.

Трохи присів, щоб Сергій бачив його обличчя, і заговорив, чітко проказуючи кожне слово:

– Привіт, мене звати Микола Павлович. Я завуч і вчитель-сурдолог, навчаю дітей розмовляти, читати по губах і спілкуватися жестовою мовою. Я знаю, що ти Сергій. Ти розумієш, що я говорю?

Сергій розумів, але йому було байдуже. Він відвернувся до вікна, що виходило на подвір'я.

– Нелегко з ним буде, – зітхнула Наталя Іванівна. – На ось, Колю, почитай висновки медкомісії.

Микола Павлович погортав папку з особою справою Сергія.

– Дійсно, нетиповий випадок. Треба, щоб він якнайшвидше освоїв жести і зміг спілкуватися з іншими дітьми. Тоді не буде почуватися самотнім. Сьогодні ж розпочнемо. Наталю, запиши його до мене на заняття на третю годину.

Навпроти їдальні була школа. Щойно закінчився урок, діти повибігали на вулицю. Сергій вперше в житті побачив як глухі спілкуються між собою. З народження він ріс в оточенні звуків музики. Тепер його оточувала тиша, а музику мало замінити безперервне переплетіння пальців, долонь і рук перед очима. У цю мить йому особливо гостро забракло мами й тата з їхнім вічним «пилянням» на скрипці і «дугтям» на кларнеті, а ще малої Іринки з її щоденними ранковими примхами і голосінням... Не стримавшись, Сергій розплакався.

Двері до їдальні відчинилися, і в приміщення увірвалася зголодніла дитяча юрба. Вихователі одразу почали вгамовувати учнів, забувши про Сергія. Чергові розставляли посуд. Один із старшокласників помітив новенького, що плакав біля вікна, підійшов і смикнув його за рукав, привертаючи увагу. Коли Сергій озирнувся, той почав жестикулювати, намагаючись заспокоїти малого. Але Сергій злякався і вибіг геть. Йому хотілося втекти якнайдалі з цього місця. Тільки куди? Кому він потрібен у цьому світі? Хлопець сів під парканом, що розділяв землю на два світи, – світ звуків, для якого Сергій тепер уже був чужим, і світ глухих, для якого він ще не став (і не хотів ставати) своїм.

Автотрасою, що проходила відразу за парканом, проїхала велика зелена вантажівка. Сергія аж сіпнуло від жахливого спогаду. Він рвучко підвівся й почав дертися на паркан.

«Чому мене всі покинули? – пекла йому образа. – Чому Іринка і мама з татом мають бути десь там на небі, а я – мучитися тут, серед цих дивних незрозумілих дітей?»

Сергій уже стояв на стовпчику паркана і лише чекав, коли проїжджатиме наступна вантажівка...

Микола Павлович, чоловік далеко не спортивної статури, побачивши Сергія, що зібрався вискочити на дорогу, від їдальні до паркана мчав, наче справжній легкоатлет. Схопив малого за ноги і стягнув на землю.

– Що ж ти робиш?! – закричав і, щойно малий підвівся, почав гарячково трусити Сергія за плечі. – Жити набридло?!

Хлопчик мовчки ковтав сльози, стискав кулачки і голосно сопів. Заспокоївшись, учитель пригорнув хлопця.